

Studie 6/2023

Generace X a Y očima dat: Když byli rodiče mladí jako my¹

KVĚTEN 2023

EVA PEŇÁZOVÁ, MICHAL ŠOLTÉS

Shrnutí

- Studie představuje unikátní srovnání současného života generace Y, tzv. mileniálů (narození 1981–1996), s generací X jejich rodičů (narození 1965–1980) na základě dostupných statistik týkajících se úrovně vzdělanosti, partnerských vztahů či relativních výdělků.
- Zdrojem dat analýzy je Výběrové šetření životních podmínek (SILC) Českého statistického úřadu z let 2006 a 2021. Jedná se o šetření, která probíhají každoročně na reprezentativním vzorku domácností a v nich žijících jednotlivců. Zvolené vzorky z let 2006 a 2021 umožňují porovnat situaci generací X a Y v podobném věku. V době sběru dat z roku 2006 bylo zástupcům generace X 25–40 let. Příslušníkům generace Y bylo v roce 2021 24–39 let.
- Nejvýraznější rozdíl mezi generací X a Y je v úrovni dosaženého vzdělání. Lidí, kteří v generaci Y dosáhli aspoň bakalářského vzdělání, je 32 % oproti pouhým 13 % v generaci X. Naopak mezigeneračně výrazně poklesl podíl vyučených, ze 40 % v generaci X na 23 % v generaci Y. Za pozornost stojí, že se míra nárůstu vysokoškolsky vzdělaných lidí značně liší podle pohlaví. V generaci X byl podíl žen vysokoškolaček stejný jako podíl mužů vysokoškoláků, tj. 13 %. Oproti tomu v řadách mileniálů má vysokoškolské vzdělání 37 % žen a „jen“ 27 % mužů.
- Druhý nejmarkantnější mezigenerační rozdíl sledujeme v poklesu uzavírání manželství. Lidé v generaci Y se ve sledovaném věku vdávají a žení méně často než jejich rodiče v generaci X. Zatímco v generaci X bylo vdaných 65 % žen, v generaci Y je to již méně než polovina, 46 % žen. Ještě méně ženatých je mezi muži. Do 40. roku života je mezi generací Y ženatých jen 34 % mužů, v generaci X 52 %.

¹ Tato studie reprezentuje pouze názor autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK (CERGE). Za cenné konzultace k datům děkujeme Jaromíru Kalmusovi. Za komentáře a rady děkujeme Danielu Münichovi. Veškeré případné nepřesnosti a chyby jdou na vrub nás autorů. Studie vznikla díky podpoře Akademie věd ČR v rámci výzkumného programu Strategie AV21 Společnost v pohybu.

- S nevstupováním do manželství či jeho odkládáním souvisí také menší počet dětí v generaci Y. Za rodiče je podle našich dat považován každý, s nímž žije v domácnosti aspoň jedno závislé dítě. Zatímco v generaci X je 74 % žen a 50 % mužů označeno jako rodič, v generaci Y stejného věku jsou podíly rodičů nižší, u žen 65 % a u mužů 43 %.
- V neposlední řadě srovnáváme hmotné zajištění domácností napříč generacemi. Pro tyto účely jsme srovnali údaje vypovídající o zajištění domácností, například, zda si jednotlivé domácnosti mohou dovolit týdenní dovolenou mimo domov, zda mohou obden jíst maso, jestli mají k dispozici osobní auto či počítač a jak dobře vycházejí s příjmy. Analýza ukázala, že ve všech těchto sledovaných rozpočtových položkách je generace Y jednoznačně lépe zajištěna než generace X. Je přitom třeba mít na paměti, že rozdíly v materiálním zajištění jsou způsobeny nejen jinou osobní situací, ale také zlepšením vnějších faktorů, jako je reálný růst ekonomiky, mezd, produktivity práce či dlouhodobě nízká míra nezaměstnanosti v ČR.

Study 6/2023

What the Data Says about Generations X and Y: When Our Parents Were as Young as We Are²

MAY 2023

EVA PEŇÁZOVÁ, MICHAL ŠOLTÉS

Summary

- This study presents a unique comparison of the lives of generation Y (millennials, born in 1981–1996) and those of generation X (their parents, born in 1965–1980) at the same age, based on available statistics related to education levels, relationships, and relative earnings.
- The data is taken from the 2006 and 2021 rounds of the Survey on Income and Living Conditions (SILC) carried out by the Czech Statistical Office. This survey is run on a representative sample of households and the individuals within them annually. The sample years, 2006 and 2021, enable us to compare the situations of generations X and Y at similar ages. At the time of data collection in 2006, representatives of generation X were between the ages of 25 and 40. Representatives of generation Y were between 24 and 39 years old in 2021.
- The most marked difference between generations X and Y is in their levels of education. 32% of generation Y have completed a bachelor's degree or higher, compared with just 13% in generation X. In contrast, the percentage of people with professional training has fallen, from 40% in generation X to 23% in generation Y. It is worth noting that the extent of the increase in university education is substantially different across genders: in generation X, the share of university-educated women was the same as the share of university-educated men, at 13%. Among millennials, however, 37% of women have a university education, compared with “only” 27% of men.

² This study presents the authors' own views and not the official position of the Czech Academy of Sciences' Economics Institute nor of the Charles University Centre for Economic Research and Graduate Education (CERGE). Any remaining ambiguities or errors are the authors' own. We would like to thank Jaromír Kalmus for his advice on the data and Daniel Münich for his comments and suggestions. This study was produced with support from the Czech Academy of Sciences within its AV21 Research programme Society in Motion.

- The second most prominent intergenerational difference we observe is a reduction in the rate of marriage. Members of generation Y were married far less often in the age period we observe than their parents in generation X were at this age. While 65% of generation X women were married in 2006, in 2021 the equivalent share among generation Y had fallen to just 46%. The percentage of married Y men is even smaller. In generation Y, only 34% of men were married by the age of 40, while in generation X the percentage was 52%.
- This trend towards not marrying, or marrying later, is also related to generation Y's fewer children. In our data, every adult living in a household with at least one dependent child is considered a parent. While in generation X, 74% of women and 50% of men are categorised as parents, in generation Y, at the same age, the percentages of parents are lower: 65% of women and 43% of men.
- Lastly, we compare households' material means across the generations. We compare data that depicts a household's financial situation, such as whether households could afford a week's holiday away from home, meat every other day, a car or a computer, and how well they managed to make ends meet on their salaries. Our analysis shows that, in all of these observed budget indicators, generation Y is unequivocally better off than generation X. Nevertheless, it is important to remember that these differences in material means are not solely the result of improvements in individual household financial situations, but also reflect external improvements, including real economic growth, higher salaries, improved productivity, and the long-term low rate of unemployment in the Czech Republic.